

SAKSBEHANDLER
Kristi Vindedal

VÅR REF.
18/00857-1

ARK. Forvaltningsarkivet
351.8

DERES REF.

INNVANGSTELEFON

+47 98202846

DERES DATO

VÅR DATO
23.03.2018

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

Se mottakerliste

Kulturmiljø og kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse – orientering om Riksantikvarens planer for et samlet register med tre tema. Justeringer i arbeidet med NB! og KULA.

Riksantikvaren orienterer i dette brevet regional kulturminneforvaltning om planene for å etablere et samlet register for *Kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse*.

Nasjonale interesser knyttet til kulturmiljø og landskap

Kommunenes arealplanlegging og byggesaksbehandling er de viktigste verktøyene for ivaretagelse av nasjonale interesser. Registerne som viser nasjonale interesser knyttet til kulturmiljøer og landskap er et sentralt kunnskapsgrunnlag og skal signalisere tidlig og tydelig hvilke kulturmiljøer og landskap det må tas særlige hensyn til i areal- og sektorplanlegging. Det er viktig med en helhetlig tilnærming til dette.

Fremfor å operere med flere ulike registre vil Riksantikvaren nå samle arbeidet med de ulike nasjonale interessene i ett register med en tredelt struktur, med tittelen: Kulturmiljøer og kulturhistoriske landskap av nasjonal interesse.

Ny registerstruktur – hvordan og hvorfor?

NB!-registeret og KULA-registeret er pr. dags dato kulturminneforvaltningens viktigste registre over kulturmiljøer og landskap med nasjonale interesser.

Riksantikvaren skal, i samarbeid med regional kulturminneforvaltning og kommunene, videreføre arbeidet med å identifisere og velge ut disse miljøene og landskapene. Retningslinjer for forvaltning og gode forvaltningsmodeller skal sikre ivaretagelse av områdene. Dette krever et tett samarbeid med regional kulturminneforvaltning og involvering av kommunene i prosessen med utvalg, planlegging og forvaltning.

Erfaringer fra arbeidet med NB!-registeret og KULA-registeret er bakgrunnen for justeringen av arbeidet med nasjonale interesser knyttet til kulturmiljø og landskap. Vi ser at det kan være vanskelig å avgrense og forvalte store landskap i tettbygde områder med sammensatt arealbruk og i mange tilfeller rask endringstakt. De nasjonale interessene vil være lettere å ivareta innenfor mindre arealstørrelser på kulturmiljønivå. Vi ser derfor behov for et tredje registernivå som fanger opp slike områder.

En tredeling skal sørge for at hele spekteret av kulturhistoriske interesser i både miljøer og landskap blir dekket i registeret, der den nye kategorien blant annet skal fange opp kulturmiljøer i ytre byområder, tettsteder og industrimiljøer mm.

Riksantikvarens nye tredelte struktur for ett samlet register under tittelen *Kulturmiljøer og landskap av nasjonal interesse* vil bestå av tre tema der skillelinjene hovedsakelig er knyttet til skala:

- NB! som vil omfatte kulturmiljøer i historiske bykjerner
- En ny kategori som vil omfatte kulturmiljøer i ytre byområder, tettsteder og industrimiljøer m.m.
- KULA som vil omfatte landskap i rurale områder

Hovedfunksjonen for et samlet, utvidet register vil være den samme; å gi tidlig og tydelig signal om hvilke kulturmiljøer og landskap kommunal arealplanlegging og sektorplanlegging må ta særlig hensyn til. Regional kulturminneforvaltning skal legge registrene til grunn for innspill og dialog med kommunene og andre myndigheter i planprosesser og bidra til utvikling av gode retningslinjer for arealbruk. Det er ønskelig at kommunen ved utarbeidelse av kommune- og reguleringsplaner skal sikre disse områdene som hensynssoner med tilhørende bestemmelser og retningslinjer.

Rundskriv T-2/16 *Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis* omhandler nasjonale interesser på miljøområdet og er en klargjøring av innsigelsespraksis for miljøforvaltningen. Kulturminner, kulturmiljøer og landskap som er av nasjonal interesse er omtalt i rundskrivet. Der inngår blant annet NB!-registeret og KULA-registeret. Dette innebærer at innsigelse kan forventes dersom det i plansaker oppstår vesentlig konflikt med konkrete, definerte interesser. Rundskrivet gjennomgår også hvilke konkrete vurderinger som må ligge til grunn. Både T-2/16 og rundskriv H-2/14 *Retningslinjer for innsigelse i plansaker etter plan- og bygningsloven* fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet presiserer at innsigelse kun skal fremmes når det er nødvendig for å sikre nasjonale og vesentlig regionale interesser. I brev fra KLD av 31.3.2017 presiserer departementet at samme vurderingsgrunnlag som i T-2/16 skal legges til grunn i miljømyndighetenes behandling av konsesjonssaker etter energi- og vassdragslovgivningen.

Lenke til rundskriv H-2/14 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet:

<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/retningslinjer-for-innsigelse-i-plansaker-etter-plan--og-bygningsloven/id751295/>

Lenke til rundskriv T-2/16 fra Klima- og miljødepartementet:

<https://www.regjeringen.no/contentassets/6c0dd1b319454e8bb366b9ea37479a0a/t-2-16.pdf/>

Hva betyr justeringen for det videre arbeidet med NB?

NB!-registeret ble etablert for hele landet i 2009 og er nå et register over kulturmiljøer i byer og tettsteder i Norge som er av nasjonal interesse. Det er tilgjengelig gjennom Askeladden. Innen utgangen av 2020 skal NB!-registeret revideres i henhold til Riksantikvarens bystrategi. I revisjonen og oppdateringen av NB!-områdene vil vi vurdere områdenes antall og omfang. For Riksantikvaren er det viktig at de områdene som omfattes av registeret er bygningsmiljøer hvor det er knyttet særskilte nasjonale kulturminneinteresser, og hvor kulturminneverdiene skal være retningsgivende for utvikling av området. Videre vil vi revidere beskrivelsene og tydeliggjøre begrunnelsen for at området omfattes av NB!-registeret. I forbindelse med revisjonen skal det også utarbeides faglige råd for forvaltning av disse bygningsmiljøene. Mindre justeringer vil også bli gjort i NB!-veilederen som følge av dette.

Hva betyr justeringen for det videre arbeidet med KULA?

KULA startet opp som forprosjekt i 2013 og register er nå ferdigstilt for Østfold (2015) og Hordaland (2016). Arbeidet videreføres og registeret skal være ferdigstilt for hele landet innen utgangen av 2020. Den tredelte inndelingen som skisseres, får på kort sikt ingen betydning for de etablerte KULA-områdene i Østfold og Hordaland. På lengre sikt kan det imidlertid bli aktuelt å overføre noen av de vedtatte KULA-områdene til den nye kategorien. I de fylkene der arbeidet nå er i gang, vil det kunne bli endringer i foreslått/foreløpig foreslått utvalg og avgrensinger. Riksantikvaren vil ha løpende kontakt med de aktuelle fylkene om dette.

I prioriteringsbrevet for 2018 ba Riksantikvaren regional kulturminneforvaltning om å prioritere jordbrukets kulturlandskap. Prioriteringen får også betydning for KULA ved at jordbrukets kulturlandskap skal ha en stor plass i utvalget, jf. også fagsamlingen om KULA i november 2017. KULA skal fra nå av omfatte landskap i rurale områder; dvs. landskap utenfor byer, tettsteder og industriområder. Også andre landskap enn rene jordbrukslandskap kan inngå. Endringen gir behov for å justere fagveilederen noe. Det faglige grunnlaget for utvalg og framgangsmåten for beskrivelse, fastsetting av landskapskarakter og vurdering av nasjonal interesse vil likevel videreføres. Riksantikvaren vil sende ut en justert fagveileder før sommeren 2018.

Når vil arbeidet med en ny registerkategori for kulturmiljøer starte?

Rammer for arbeidet skal legges i 2018, med en mer detaljert grensegang mot de to øvrige kategoriene. Arbeidet med selve registeret vil først starte i 2019/2020 når arbeidet med KULA nærmer seg slutten. Områder av nasjonal interesse som er identifisert i arbeidet med KULA, eller NB!-registeret, men som etter ny kategorisering faller inn under kulturmiljø, vil kunne komme til nytte når dette arbeidet starter. Utvelgelsen til denne kategorien må likevel skje etter en egen, selvstendig vurderingsprosess, hvor både kommunene og fylkene vil bli trukket inn.

Vennlig hilsen

Leidulf Mydland (e.f.)
avdelingsdirektør

Linda Veiby
seksjonssjef

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Klima- og miljødepartementet, Postboks 8013 Dep, 0030 OSLO